

A stylized illustration of a young boy with dark skin, seen from behind, swinging on a swing set. He is wearing a white t-shirt and dark shorts. The swing set is made of dark wood and ropes. Above him, the branches of a tree with dense purple blossoms are visible against a teal background. The overall style is painterly and evocative.

CENA **RENAUDOT** 2024

JAKARANDA

GAËL FAYE

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

JAKARANDA

GAËL FAYE

TATRAN

Z francúzskeho originálu Gaël Faye: Jacaranda,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Bernard Grasset,
Paríž 2024,

preložila Renáta Koutenská.

Vydalo Vydavateľstvo TATRAN, s. r. o., v roku 2026,
so sídlom Klariská 16, 815 82 Bratislava, Slovenská republika.

Vyšlo ako 5659. publikácia a 233. zväzok edície

LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Knižnú väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko

Zodpovedná redaktorka Ina Martinová

Jazykové redaktorky Ivana Fábryová, Zlata Sršňová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

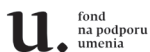
www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

info@slovtatran.sk

Autor ďakuje Catherine Nabokovovej za spoluprácu
pri vydaní tejto knihy.

Vydanie publikácie z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.

All rights reserved.

Copyright © Éditions Grasset & Fasquelle, 2024

Translation © Renáta Koutenská 2026

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2026

ISBN 978-80-222-1907-5

Venujem Umugwaneze, Isimbi a Ikirerzi.

Stella sa rozbehla do záhrady. Videla ho, ako sa zrútil na zem. Jej priateľ, jej detstvo, jej svet. Muži s mačetami boli špinaví, leskli sa potom, spokojní sami so sebou. Vykrikla od hrôzy a potom klesla na kolená do trávy s rukou pritlačenou k bruchu, tvár jej horela.

Odvtedy bola Stella zatvorená v ústave.

Lekár sa na chodbe rozpráva s jej matkou. Hovorí o post-traumatickom strese. Matka sa nervózne zasmieje. „Pán doktor, moje dieťa nikdy nezažilo nič hrozné ani mu nič nechýbalo, o čom to hovoríte?“ Lekár sa pýta, či je Stella preživšia. Len čo však dopovie vetu, pohľad mu padne na dátum narodenia v tlačive. Má dvadsaťjeden rokov. Matka vybuchne do smiechu – toho, ktorý mala Stella odjakživa rada, čistého, hrkotajúceho ako kamienky. Vzápätí sa ovládne, aby lekára nepobúrila, a pokojným hlasom potvrdí, že Stella sa narodila po tej pohrome.

Nasledujúce noci Stella takmer nezažmúri oka. Budovou sa nesú dlhé vzlyky, neprestajné stony a výkriky. Zo susednej izby k nej dolieha znepokojivé napätie. Niečo škrabe. Niečo vŕzga. Niečo škrípe. Ráno jej sestra pri podávaní liekov rozpráva, že pacient odvedľa je muž bez veku, hospitalizovaný

už celé roky. Cez deň sedí zhrbený na stoličke oproti oknu. V noci sa plazí po zemi a škriabe steny svojej izby. Stella nespí, jej pocity úzkosti sa vracajú, sú živé, ostré. V tme upiera pohľad na strop, sleduje trhané pohyby gekónov, načúva zvukom muža-švába, ktorý sa šplhá po stenách. Nemocnica je ako loď, ktorá po nociach zbiera ľudí z dna priepasti, tých, čo sa spálili pri pokusoch začať odznova, tých, ktorých zlomili rodinné tlaky, ľudí unavených zo spoločenských očakávaní aj dezertérov veľkej ľudskej komédie. No predovšetkým ukrýva otupené tiene, ktoré sa ospravedlňujú za to, že ešte stále existujú, blúdiace duše žijúce na územiach bez svetla, ľudské schránky plné múk a nočných môr, z ktorých sa nedá vyliečiť.

Lekár sa znovu začne vypytovať. Chce, aby prehovorila, chce pochopiť, čo vyvolalo jej stav. Stella sa neodváža prehovoriť. Zrodila sa z príbehu, ktorý ju naučil dusiť v sebe emócie, nechať slzy stekať hlboko do brucha. Lekár nalieha, Stella sa uzatvára. Jej srdce je tajomstvom. Ako by pred týmto mužom mohla priznať, že za všetkým je strom? Jej strom.

Jej priateľ, jej detstvo, jej svet.

Jej jakaranda.

1. kapitola

1994

Vojna! Nevieť, prečo som odpovedal „vojna“, keď sa ma Sophie, zástupkyňa triedy, ktorá ma mala na triednej rade obhajovať, spýtala, prečo sú moje výsledky v poslednom trimestri také katastrofálne. Naliehala: „Vojna?“ Zopakoval som: „Áno, vojna.“ Veď som sa predsa nemohol priznať, že som vôbec nič nerobil, že som lajdák, ktorý celé dni sníva s otvorenými očami a počúva rock. Musel som nájsť vysvetlenie, ktoré by bolo presvedčivé, nemožné overiť a ktoré by triednu radu dojalo. Mohol som sa vyhovoriť na vážnu chorobu, na rakovinu alebo na srdcové zlyhávanie, lenže to by si vyžadovalo lekárske potvrdenia. Alebo som mohol povedať, že sa moji rodičia nedávno rozviedli, no to bol prípad polovice žiakov a nijako im to nebránilo mať slušné známky. A tak som bez veľkého rozmýšľania vyhlásil, že za všetko môže vojna v mamej krajine. Sám som nemohol uveriť, že som vymyslel takú lož. Čím viac som však nad tým premýšľal, tým vierohodnejší sa mi ten príbeh zdal. V správach sa o tomto konflikte hovorilo už celé týždne, ukazovali šokujúce zábery, ktoré človeku nedali spať. Hoci išlo o vzdialené udalosti odohrávajúce sa v neznámej krajine, každý vtedy zhruba vedel, o čo ide.

Vytiahol som všetky tromfy, všetko som si vymyslel: vojnové zverstvá, zármutok mojej mamy, nočné mory môjho otca, svoju neschopnosť sústrediť sa a poctivo študovať. Vedel som, že moja lož zabrala, pretože Sophie ma počúvala so slzami v očiach. Na triednej rade ma obhajovala s takým zanietením, oduševnene opakovala moje argumenty, až sa hlboko ostrasení učitelia rozhodli počkať, kým rozhodnú o mojom osude.

Nenapadlo mi, že si škola predvolá mojich rodičov. Chytil som sa do vlastnej pasce. So sklonenou hlavou som sedel medzi otcom a mamou v riaditeľni, zatiaľ čo triedny učiteľ nahlas čítal slová zástupkyne. Sledoval som pritom svoju nohu, ktorá sa mi pod stolom nervózne mykala. Keď sme vyšli z riaditeľne, otec mi pred skupinkou rozosmiatych žiakov uštedril ponižujúcu prednášku. Najťažšie však bolo zniesť mlčanie mojej mamy. Jej večné mlčanie. Len sa na mňa dlho dívala. Pohrdavým pohľadom, ktorý vo mne vzbudil túžbu navždy zmiznúť. Niekoľko dní so mnou neprehovorila ani slovo. O týždeň prišlo vysvedčenie. V kolónke poznámok riaditeľ napísal ostrú vetu: „Keď lož vypláva na povrch, dôvera sa potopí.“ Ako sa dalo čakať, musel som opakovať šiesty ročník.

Tej jari Rwanda prvýkrát prenikla do našich životov. Mama o nej nikdy nehovorila. Jej život sa začal v roku 1973, keď prišla do Francúzska. Nespomínala svoju rodinu, nerozprávala o detstve, z tamojšieho života nemala žiadne fotografie. Ako dieťa som sa jej určite pýtal, kde sa nachádza jej krajina, kde sú jej rodičia – moji starí rodičia, ktorých som nepoznal. Na jej odpovede si už nepamätám. Minulosť mojej mamy zostala za zatvorenými dverami. Nepočúvala rwandskú hudbu, nevarila tamojšie jedlá, nespievala mi uspávkanku vo svojom rodnom jazyku. Doma

sme nemali jediný exotický predmet a nikdy nás neprišiel navštíviť žiadny rwandský známy. V mojej hlave sme boli obyčajná francúzska rodina. Mama, samozrejme, nemohla skryť farbu svojej pleti a často sa stávalo, že ju dotieravé otázky, bezvýznamné poznámky či dvojzmyselné narážky vracali do tej vzdialenej krajiny, ktorú nespomínala ani sa k nej nehlásila. Avšak nič nepovedala. Nemalo to zmysel. Nepamätám si, že by sa čo i len raz sťažovala na svoju situáciu alebo na akýkoľvek rasizmus. Ľudí najviac udivovala jej francúzština bez prízvuku. Keď sa dozvedeli, že sa tu nenarodila, čudovali sa a gratulovali jej. Jediná chyba, ktorú občas robila, bola zvláštna zámena mužského a ženského rodu alebo – keď bola unavená – vyslovovala písmeno l ako r. Otec tvrdil, že rozdiel vo farbe ich pokožky preňho nikdy nepredstavoval problém. „Láska nemá farbu,“ hovorieval. Vravet to hrdo, vyhlasoval, že farbu mojej mamy ani nevidí. Keďže ona svoje korene úplne zamlčovala, chvíľami som takmer zabudol, že sa narodila a vyrastala pod inou oblohou. Preto keď som ju niekedy prichytil telefonovať v rwandčine a počul, ako plynulo sa v tom neznámom jazyku vyjadruje, zostal som ohromený. Nikdy som nevedel, s kým sa rozpráva. Keď som sa jej na to opýtal, odpovedala vyhýbavo – hovorila o „starých známych“ alebo o „vzdialenej rodine v Bruseli“. Počas telefonátov som ju rád potajomky pozoroval. Jej mimika, farba hlasu, držanie tela až po gestá – to všetko z nej robilo inú osobu a dodávalo jej tajomnú auru, ktorá ma hlboko znepokojovala. Keď som ju sledoval v tejto novej podobe, prechádzalo mnou prchavé, nepríjemné uvedomenie: O osobe, s ktorou žijem celý život, neviem vôbec nič. Doľahol na mňa hrôzostrašný pocit, že túto ženu nepoznám. Svoju vlastnú matku.

Rwanda sa mi dostala do života prostredníctvom televízie, ktorú sme bez výnimky sledovali počas večere. Keď ju moderátor spomenul prvý raz, ihneď som sa otočil k mame, vzrušený, takmer potešený, že sa v televíznych správach konečne hovorí o jej rodnej krajine. No ona nereagovala, pohltili ju zábery, ktoré sa mihali na obrazovke. Keď si otec všimol moje rozrušenie, vrhol na mňa rozpačitý varovný pohľad. Po skončení správ som od mamy čakal reakciu, ktorá však neprišla. Táto scéna sa opakovala takmer každý večer. Po celé mesiace sa nám do tanierov liala zmes záberov plných smrti, násilia a ľudí na úteku. Pred vysielaním moderátor vždy upozornil, že niektoré zábery nie sú vhodné pre citlivých divákov. Sedeli sme v tichu, oči prilepené na obrazovku, vidličky zaseknuté vo vzduchu, pri pohľade na toto kruté vzdialené predstavenie sme skameneli ako sochy. Nato sa znovu objavil moderátor, aby oznámil ďalšiu reportáž. Hodnú chvíľu ostalo ticho, kým sa veci vrátili do normálu: otec si nalial pohár vína, mama si rezko okorenila zemiakovú kašu, ja som sa márne snažil nakrájať mäso a vyhnať z hlavy hrozivé scény, ktoré ma práve zvalcovali. U nás sa citlivosť diváka prehĺtala ako kúsok ticha. A mne z toho zostávali kruté bolesti brucha.

Vidím sa, ako celé hodiny ležím schúlený v kľbku na posteli so studeným potom na čele a predlaktami pritlačenými k boľavým črevám v nádeji, že pálenie ustúpi; vidím sa podvečer vo svojej izbe, ako upieram zrak na prchavý tieň na stene, tieň, ktorý sa mení, chveje, pretvára a mizne spolu so slnkom a vynárajúcou sa nocou, vidím sa, ako sa dlho nehýbem s nevysvetliteľným pocitom, že musím byť trpezlivý, že mi život chystá niečo, o čom ešte netuším, a že cenou za túto neznámu vec je čakanie, dlhé, pokojné, vytrvalé čakanie.

2. kapitola

Čakal som na letné prázdniny, na obdobie krásnej voľnosti. Každý rok sme sa vybrali na západ k Atlantickému oceánu, k jeho dlhým plážam a malému bielemu domu s pastelovo zelenými okenicami na úplnom konci ostrova. Prázdniny som trávil s rodičmi a starými rodičmi z otcovej stany. Otec nemal súrodencov, jeho otec tiež nie, boli sme rod jedináčikov. V to leto som mal dvanásť rokov a odjakživa som žil obklopený dospelými. Môj starý otec vlastnil plachetnicu, na ktorú sme sa – iba my muži – každé ráno nalodili, aby sme lovili makrely a pripravovali sa na regatu Nanebovzatia. Každý večer sme večerali pod cyprusmi v záhrade, dospelí popíjali chladené ružové víno, ja som hasil smäd litrami perlivej citrónovej vody. Lahký vánok nás zbavoval dusivej letnej horúčavy. V pokojnej dedine sa niesol šum opitého smiechu a vzdialených rozhovorov, v susedných záhradách cinkali príbory, niekde v okolí saxofonista namáhavo dýchal pri skladbe „My Favorite Things“ od Johna Coltrana a spoza kamenného múrika na konci záhrady sa ozývali zvončeky bicyklov s dynamom. Počas pitia kávy, keď deň nie a nie odísť, ma upokojovalo vedomie, že na konci pláže, na jej

západnom výbežku, kde sa týči Veľrybí maják, sa jantárové slnko chystá celé ponoriť do oceánu, aby zobudilo druhú polovicu sveta. Presne o tomto čase sme sa štrnásteho júla každoročne všetci piati pomaly vybrali k salinám na tradičný ohňostroj, jednu z mála príležitostí, keď sa dovolenkári z miestneho kempu miešali s meštianskymi rodinami z dediny.

V ten večer sme si napriek návalu ľudí našli miesto na hromade skál a detské vzrušenie sa okolo nás zlievalo do radostného hurhaja. Stará mama sa neprestajne mrvila, pozorovala dav s náznakom rozčúlenia, ktoré nám dávala značne pociť.

– Koľko ľudí! Pozrite sa na to! Až tam dozadu!

Ako rodinka surikát na stráži sme všetci naraz otočili hlavy. Starý otec jej odpovedal poučujúcim tónom:

– Čo chceš, Geneviève, vari máme smútiť za časmi, keď sa autá nakladali na trajekt? Most prináša na ostrov viac ľudí. Tak to proste je, to je pokrok...

Stará mama sa zachichotala a veselým tónom pokračovala:

– Zase sa ozval inžinier na dôchodku, ktorý bráni svoje dieťa! Miláčik, vieme, že si na svoj most hrdý. Ale všade sú samé zápchy, tomu ty hovoríš pokrok?

Moji starí rodičia mali medzi sebou niečo nežné a ušti-pačné zároveň, vďaka čomu pôsobili ako šibalskí, večne sa doberajúci tínedžeri. V porovnaní s nimi mi vzťah mojich rodičov pripadal dokonalý. Nikdy nezvýšili hlas, na všetkom sa zhodli – od mojej výchovy cez politické presvedčenie až po výber večerného televízneho programu či farbu kresla na nákupe v Ikee v nedeľu popoludní. A ak sa predsa len v niečom nezhodli, spory riešili potichu a s rozvahou. Akoby zo strachu, že narušia čaro krehkého sna, dbali

o to, aby robili čo najmenej rozruchu a aby si navzájom neprekážali. Ich navonok harmonický vzťah bol pod povrchom bezútešne nudný.

Rodičia mali unavené tváre a od rána neprestajne zívajú. Dorazili sme deň predtým, zničení siedmimi hodinami cesty a zápchami v júlovej horúčave. Kvôli výpredajom nechala mama svoj obchod s oblečením otvorený v predvečer odchodu dlhšie, zatiaľ čo otec, ktorý pracoval ako manažér v banke, posledné tri mesiace hromadil nadčasy kvôli povýšeniu, ktoré zrejme trpkou oľutoval. Ja som bol nervózny, pretože sa ma starí rodičia zatiaľ neopýtali na uplynulý školský rok, a dúfal som, že to neurobia pred mojimi rodičmi. No zvedavosti starej mamy sa napokon dočkala moja mama:

– Venancia, to, čo sa deje vo vašej krajine, je strašné, no povedzte! Mám na mysli tie masakry. A k tomu tí úbohí ľudia, ktorí sú na úteku a zomierajú na choleru či týfus. Napadlo mi... teda... zaujímalo by ma, ako to všetko prežívate?

Neveril som vlastným ušiam. Stará mama sa mojej mamy priamo opýtala na Rwandu! Ona ani starý otec to nikdy neurobili. Keď otec kedysi predstavil moju mamu svojim rodičom, boli v šoku. Ich syn si našiel Afričanku! Neboli rasisti, ale... mať čiernu nevestu, to už bolo o inom. Len čo pochopili, že ich vzťah je vážny a nezvratný, prijali to a časom si moju mamu obľúbili natoľko, že ju mali radi ako vlastnú dcéru. O jej život pred Francúzskom sa však nezaujímali – možno zo zdržanlivosti, možno z obyčajnej ľahostajnosti.

Chcelo to státisíce mŕtvych, milióny utečencov, nespočetne veľa článkov v tlači a množstvo reportáží v televízii, aby konečne zaznela táto jednoduchá otázka. Bolo to nie-

čo celkom nové. Zrýchlil sa mi tep. Netrpezlivo som čakal na maminu odpoveď.

– No viete, nezačalo sa to včera. K masakrom tam dochádza už dávno. Povedzme, že je to dlhý príbeh...

– Áno, to si viem predstaviť. Ale predsa len, tentoraz to naberá na rozmeroch... Chcem povedať... hm... tá vojna medzi kmeňmi... Vždy mi to vypadne, ako sa volajú? Hutuovia a Tsitsiovia?

– Hutuovia a Tutsiovia, Geneviève, – prerušil ju starý otec, zahanbený netaktnosťou svojej ženy. – Hovorí sa o tom každý deň už tri mesiace. Nie je to predsa také zložené. Hutuovia a Tutsiovia! A nie sú to kmene, ale etniká.

– Ach áno, Hutuovia a Tutsiovia, – povedala bez toho, aby sa urazila. – Aj tak sa v tom človek nevyzná – kto sú tí dobrí a kto zlí. A tá krutosť! Mačety... ženy, deti... Je to nepredstaviteľné...

Stará mama, na pohľad dojatá, neistá, neobratná, zúfalo hľadala slová, ktorými by vyjadrila pocity týkajúce sa situácie, ktorá ju ďaleko presahovala.

– Prepáčte, drahá Venancia. Nemala by som tu rozoberať takú tragédiu, keď sme si sem prišli oddýchnuť. Ale verte mi, že na vás v poslednom čase pri všetkých tých strašných správach, ktoré sa k nám odtiaľ dostávajú, často myslím. Chvalabohu, že už tam nemáte rodinu, ak si dobre pamätám.

– Ale áno, mám, – odpovedala mama pokojne.

Stará mama sa zatvárila rozpačito, akoby sa práve dopustila prešľapu. Odvrátila zrak. Zistenie, že moja mama má v Rwande rodinu a že o nej nič nepovedala, ma zaskočilo.

– Mama, možno by sme dnes večer nemali Venanciu týmto všetkým trápiť, – ozval sa otec.

– Philippe má pravdu, – pridala sa starý otec, akoby chcel
tému uzavrieť.

Potom sa obrátil ku mne:

– A ty, Milanko, ako dopadol koniec školského roka?

Telo mi stuhlo a cítil som, ako sa v rodičoch zdvihla
vlna napätia. Našťastie ma v poslednej chvíli zachránil ná-
stup hudby a výbuch prvých svetelných rakiet. Všetci sme
stíchli, zhypnotizovaní predstavením. Hudba dramaticky
silnela, výbuchy nám udierali do ušných bubienkov, dav
pri pohľade na ohňostrojovú smršť nadšene vykrikoval.
Pach pušného prachu sa miešal s výparmi bahna a jódu.
Saliny osvetlili pestrofarebné výbuchy rôznych tvarov aj
intenzity. Pri záverečnom ohňostroji si otec všimol plame-
ne na protiľahlom brehu. Iskry, ktoré dopadli do suchej
trávy, spôsobili požiar. S dvíhajúcim sa vetrom od pevní-
ny sa oheň čoraz viac rozširoval. Po príchode požiarnikov
boli dovolenkári urýchlene evakuovaní.

Neskôr uprostred noci ma prebudil štiplavý pach dymu
a krik hasičov len pár metrov od nášho domu, ktorý ku
mne doliehal spoza kamenného múrika v záhrade. S kaš-
ľom som vstal a zavrel pootvorené okno. Zbadal som vy-
soké plamene uprostred salín. Bol to krásny a desivý po-
hľad zároveň. Vtedy som si ju všimol. Stála bosá v tráve
uprostred záhrady, oblečená v bielej nočnej košeli, nehyb-
ná a sama. Jej postava sa vo chvejúcej sa žiare plameňov
javila ako záhadný tieň.

Bol júl 1994. Vo chvíli, keď som od chrbta pozoroval
mamu, ako hľadá na horiacu noc, sa genocída v jej rodnej
krajine chýľila ku koncu. Nič som netušil.

3. kapitola

Bol koniec leta, krátko pred začiatkom školského roka. Rodičia ma na nič nepripravili. Dieťa stálo uprostred obývačky. Chudý chlapec s vystrašeným pohľadom. Hrubý obvaz mu zakrýval časť vyholenej hlavy. Bol celkom stratený, mama sa mu prihovárala v rwandčine, snažila sa ho upokojiť. Sklonená k jeho tvári ukázala prstom na mňa. Medzi slovami, ktorým som nerozumel, som začul svoje meno. Potom povedala: „Milan, zoznám sa s Claudom, mojím synovcom.“ Tá veta mi nedávala zmysel. Otec stál bokom vo dverách s rukami založenými na hrudi. Aj on vyzeral zmätene. Mama dodala: „Prešiel dlhú cestu, je veľmi unavený. Pomôžeš nám ho ubytovať vo svojej izbe. Zatiaľ mu dáme matrac na zem.“ Naznačila, aby sme ju nasledovali. Otec povedal, že zostane dole robiť večeru.

Moja izba sa nachádzala v podkroví, v lete tam bolo neznesiteľne horúco, v zime mrazivo. Dieťa a ja sme nečinne sledovali, ako sa mama dala do práce. Narýchlo upratovala môj bordel, ustielala posteľ, presúvala oblečenie v skriní, aby do nej uložila Claudove veci: dve tričká, pár kusov spodnej bielizne, jedny nohavice. Chlapec stál blízko pri nej so spustenými rukami, celý dezorientovaný. Upie-

ral na ňu prenikavý pohľad, držal sa jej ako mušľa skaly. Aby som bol aspoň trochu užitočný, vytiahol som z manzardky malý matrac – ten, na ktorom som spával ako dieťa – a položil som ho na zem vedľa svojej postele. Keď bolo všetko hotové, mama sa k nám otočila s rukami v bok. Videl som, že jej došli nápady: „No... Claude vôbec nevie po francúzsky, takže sa spolieham, že ho to naučíš,“ povedala so smutným úsmevom. Zrejme to isté potom vysvetlila aj jemu. Keď nijako nezareagoval, zopakovala vetu s opytovacou intonáciou. Dieťa nesmelo prikývlo. „Nechám vás, aby ste sa zoznámili. Idem pomôcť ockovi s večerou. Zavoláme vás, keď bude hotová.“

Odišla z izby a Claude sa jemne strhol. Stál uprostred ako stratená duša volajúca o pomoc a nespúšťal pohľad z dverí, ktoré sa za ňou zatvorili. Potom sa veľmi pomaly otočil k oknu, z ktorého bolo vidieť len štvorček zlatistého neba. Nevedel som, čo robiť. Situácia bola trápna, a tak som po prvý raz nahlas vyslovil jeho meno. S neprítomným výrazom a pohľadom upretým von sa ani nepohol. Zopakoval som hlasnejšie: „Claude. Claude.“ To ho vytrhlo zo zamyslenia. Poklepal som po matraci a gestom mu naznačil, aby prišiel a sadol si ku mne. Vykročil, ale usadil sa na okraji postele, čo najďalej odo mňa. Znova sa zahľadel von z okna. Rozhodol som sa pustiť hudbu, aby som uvoľnil napätie. Z hromady cédečiek som vybral *Best Of* od Queen. Márne som púšťal tie najznámejšie skladby – „Another One Bites the Dust“, „Don't Stop Me Now“, „Bohemian Rhapsody“ –, nepohol sa ani o centimeter. Zvolil som inú taktiku. Vymenil som cédečko, pridal hlasitosť a z reproduktorov sa ozvala energická skladba od Rage Against the Machine. Keď nastúpili bicie, vyskočil som na posteľ, odtiaľ na stoličku pri stole predviedol som

mu divokú šou na air gitare, čo mi ide veľmi dobre. Dúfal som, že sa trochu uvoľní, že sa k mojim výstrelkom pridá, no on ma len nezaujato sledoval. Točil som sa dokola, váľal sa po zemi, kláza sa pri zvukoch basy, klačal som na koberci a zúrivo metal hlavou do rytmu. Občas som k nemu natiahol ruku, aby som ho vtiahol do tejto vzrušujúcej hry, ale on ma len ďalej pozoroval bez náznaku akejkoľvek emócie. Predviedol som celú skladbu s takým oduševnením, až sa situácia po niekoľkých minútach stala naozaj trápnu. Potom som ešte chvíľu zostal ležať na chrbte a lapal dych. Vtedy som dostal nový nápad. Tentoraz som si bol istý, že ho to zaujme. Začal som prehrabávať zásuvky stola, kým som nenašiel svoj Game Boy. Sadol som si vedľa neho a zapol hru. Najprv sa pozrel na obrazovku, kde Mario pobehoval zľava doprava, zbieral mince, ničil nepriateľov tak, že im skákal po hlave... „Chceš si zahrať?“ spýtal som sa. Namiesto odpovede sa mu pohľad začal túlať, blúdiť po stenách polepených plagátmi Nirvany, Metallicy, Guns N' Roses a Freddieho Mercuryho, kým sa znova nevrátil k tomu prekliatemu oknu. Trochu podráždený som vypol hru a vzdal sa nádeje, že ho čímkoľvek zaujmem. Prešiel som k oknu a otvoril ho dokorán, potreboval som vzduch. Claude sa takmer okamžite postavil, podišiel ku mne a zastal vedľa mňa. Dlhو sme tam stáli opretí o parapet a v tichu, až kým nás mama nezavolala. Stáli sme tam a vonku sa nič ani nepohlo. Mesto bolo pokojné, ulice prázdne, vzduch príjemne teplý, oblaky ružové. Neskorý letný večer voňal po vistérii.

Počas večere sa Claude jedla ani nedotkol. Úplne ho opanovala televízia. Keď otec prehltol posledné sústo, rýchlo vstal, aby ju vypol, a vzápätí vyšiel na dvor zapáliť si ciga-

retu. Mama naliehala na Clauda, aby aspoň niečo zjedol. No on sa ani nepohol. Spýtal som sa: „Prečo má na hlave obväz?“, „Má tam veľkú ranu,“ odvetila mama. Tvárila sa, akoby nerozumela mojej otázke, a tak som sa spýtal znova: „Áno, ale prečo?“ Narovнала sa a trochu rozpačito si odkašľala.

– Claude utrpel zranenie počas vojny v Rwande. Prišiel sa do Francúzska zotaviť.

– Ako sa to stalo?

– Nevieme.

– A jeho rodičia? Kde sú?

– To tiež nevieme.

– Povedala si, že je tvoj synovec. Znamená to, že máš sestru alebo brata?

Otec sa vrátil k stolu. Claude ešte vždy sedel nad tanierom, nemý, strnulý, nohy mu viseli pod stoličkou. Matku moje otázky zjavne nahnevali.

– Len ho tak voláme. Je to dieťa z mojej rodiny, a keďže je malý, hovorím, že je môj synovec.

– A koľko má vlastne rokov?

– Rovnako ako ty, dvanásť.

Vyprskol som smiechom.

– Neverím ti! Máme toľko isto rokov? Veď vyzerá ako prvák. Ale... ak nikdy nič neje...

– Stačí, Milan! – prerušil ma otec stroho.

Mama vstala a odpratala taniere. Ako dezert priniesla puding Danette, položila jeden téglik pred Clauda a naposledy ho poprosila, aby niečo zjedol. „Tvoja škoda, nevieš, o čo prichádzaš,“ povedal som a odlepil viečko. Pustil som sa do pudingu so zavretými očami, spomalene som si prikladal lyžičku k ústam ako v reklame. Hľadel som na Clauda, kým som vydával spokojné „mňam“ a hladkal si